Број 72 У Новом Саду, у уторак 3. (16) априла 1912 Година XLVII

„Застава« излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот, за четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 25 п. на четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију за све остале земље на четврт године 10 круна.

Запредним бројевима од петка цена је: На пола године 2 круне, на целу годину 4 кр За стране земље годишње 6 круна 50 потура

Поједини јутарњи бројеви стају 10 потура

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

(Јутарњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА" ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 потура од сваке врсте оваких ситних слова

Уредништво »Заставе« је у кући г. Јована Т Чавића. — Администрација »Заставе« налази се у кући, где је Милетићева штампарија главној улици бр 20.

Дописи шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Поједини јутарњи бројеви стају 10 потура

Чек-конто 12008.

Избори у Србији.

У недељу 1. априла били су у Србији скупштински избори. Од 166 посланика, до сад је изабрано 80 радикала, 7 радикалних незадовољника, 35 самосталаца, 31 удружених напредњака и националиста (либерала) и 2 социјалиста. Остало је 11 накнадних избора, и како рачунају, радикали би добили 6—7 посланика и имали би малу већину од 2—3 гласа.

Са исходом ових избора неће по свој прилици бити задовољна ни једна странка. Радикали су рачунали на многу већу већину, и они би је без сумње добили. Међутим се сред изборне борбе догодио у радикалној странци расцеп, који је био личне природе, тицало се кандидационих листа, и незадовољници који су самостално кандидовани, добили су 7 гласова. Данас се види, да су радикали ушли удружени у борбу, они би дотурили били и до сто посланика.

Но и ако радикали нису постигли очекивани резултат, још су мање постигли то друге странке. Самосталци су добили 35 посланика и они се при накнадним изборима неће много подићи, а рачунали су на 50 посланика.

Самостална странка, која је са великом снагом пошла напред, па дошла у један мах и до мале већине, није могла да се одржи. Место да створи велики економски и културни програм, она се задржала на ситницима и није могла напред. Она је водила главну борбу око личности и ту је била веома несретне руке. Не само што није умела да покаже, да су њени редови пуни светитеља, него је баш ту насела. А кад јој поче опадати моћ, она је насела и у том што је ушла у савез са радикалима и заједнички владали са онима које је до последњег часа тако ужасно црнила, да је народ с чуђењем питао: Па шта је ово сад? За време, када је самостална странка владала сама, морала је да чини све оно што је најжешће осуђивала код радикала. Данас је остала без својих главних вођа: Прво Љуба Живковић први шеф њихов осудио је давно њихову политику, то је учинио чак и Љуба Стојановић, а Милорад Драшковић главни стуб њихов данас је само као неки украс на прозору. Под таквим приликама, није самостална странка могла напред, процес њеног к уњења тешко да ће ико задржати.

Крњење самосталне странке помогло је само најназаднијим странкама у Србији: Напредњацима и националистима (либералима). Али ма да су се либерали и напредњаци удружили и ушли под веома повољним тактичким приликама у изборну борбу, ипак се види, да има у Србији још живих људи, који су запамтили оне ужасне владавине либерала и напредњака, да има још људи, који се сећају „буџоносаца", Тополе, Сливнице, Горачића и сличног Либерали и напредњаци и сами не рачунају, да ће доживети, да парламентарним путем дођу на владу. Они су задовољни што постоје као странке, и једна им је нада, да у Србији и опет наступе какве непарламентарне прилике, па да се дочепају власти, укину устав и створе нов изборни закон, када би опет бирала полиција посланике, а не народ.

Социјалистичка странка је порасла од једног посланика на два, нада се при ужим изборима и трећем, али би она требала да је данас несравњено јача, да су људи, који је воде, иоле дорасли томе. Под данашњим приликама у Србији, социјалистичка странка могла би и требала би да игра сасвим другу улогу и да гурне радничко законодавство силно напред.

Морамо признати, а то се показало и при овим изборима, да млађи нараштај није умео да створи нов, напреднији правац, који би прирастао за срце народа, млађи нараштај није умео да покаже рад, који ће да освоји. Генерација, коју је створио Светозар Марковић која је умела да истури напредна начела и поведе гигантску борбу противу самоволе и њихових странака либерала и напредњака, она генерација, која је гинула, пунила тамнице, и била гоњена у својој држави као зверје у шуми, та је генерација створила радикалну странку и извојевала данашње тековине. Природно би било, да та странка има данас напреднију опозицију, са великим, модерним начелима, које су примењене на Србијине прилике. Али ми видимо, да такве странке нема ни у зачетку. Оно што су требали да постану самосталци (т. ј. постану „млађи" радикали) нису постали. Они су већ на почетку своме скренули у страну. И ми видимо данас да главне тежње народа заступа и данас радикална странка, видимо где постаје све јасније, да самостална странка није оно, што је требало да буде, а главну опозицију хоће да преузму либерали и напредњаци.

У свакој држави има људи, који су створили стање које постоји, и бране га. А има људи, који су незадовољни с тим стањем. Једни обично хоће натраг, желе реакцију, други би хтели напред. У Србији се показало, да они који хоће натраг, у рекцију, постају јачи. Знак да самостална странка није вршила улогу коју је себи наменула, иначе би назадне странке биле до сад у потпуном изумирању. А оне се полако хране месом самосталаца. Шта ће наступити после ових избора нећемо да испитујемо подробније. Кад буду избори потпуно завршени знаћемо више. Радикални незадовољници, који су добили 7 посланика, изабрани су од радикалних бирача, а и они сами не помишљају да оду у самосталце, или удружене напредњаке и либерале. Под тим приликама моћи ће да се удеси радикална влада са приличном већином, нарочито ако на ужим изборима добију радикали 6—7 посланика. Поред радикалне већине, која *већ данас* постоји, свака је друга влада немогућа.

ПОДЛИСТАК.

Букурешки мир 1812.

(Наставак).

Ова противност становишта према букурешком уговору и према ономе што су Турци и Срби мимо уговор захтевали, није се дала лако изгладити. За Турке је час згодно било да се на уговор позивају, час опет да не постоји, што је важило и за Србе. У ствари радило се о замашним међународним питањима, која се простим негацијама нису дала решити. Или је букурешки уговор постајао, тада се по њему имало гледе Срба поступати или није постојао, тада се морало изнаћи шта један другоме може дати. Кад год су пак Срби ставили на право становиште, Турци су прибегли ономе што је за њих повољније. — Ово врдање једне и друге стране показало је најпосле, да Турци неће проведену погодбу, а да Срби не могу онако како Турци хоће. Редактори VIII. чл. букурешког уговора нису познавали озбиљности политичног и државног живота, кад су се онако неодређеним управо песничким изразима на овом месту послужили, који су сада код извађања наишла на отпор, који је питање измирења у опасност доводио.

Код оваких протусловних становишта, није се ствар могла у Шумли решити. Велики везир *посла српске изасланике у Цариград* да тамо своје жеље изнесу и затраже друкчије тумачење букурешког уговора. Том им приликом саветује да пристану на руски мир и да више не траже него шта је у овом записано, додавши, да ће их у противном случају морати оружјем покорити. У Цариграду пак, преговарање није тако исто имало успеха. Долазак њихов био је шта више неугодан! Очевидно је Порта била обавештена шта Срби захтевају, па је избегавала да с њима и почиње. Руски амбасадор *Италински*, добио је из Петрограда налог, да се заузме, да се уговор према Србима изврши у повољном по њих смислу, а на Порти се сам желело заузети становиште, *да извршење није међународна ствар, него акт државе према својој покрајини.* Због тога се избегавао додир са Србима и Италинским у исто време. За чудо Срби у Цариграду не тражише помоћ руског поклисара, него стајаху на према Порти усамљени. За цело време њиховог бављења не одоше Италинском, и ако је Карађорђе руском поклисару писао, да ће његови пуномоћници тамо доћи и препоручио их пажњи и милости Русије. Италински жалио се своме министру иностраних дела, да српски пуномоћници код њега нису ни једаред били и да је само чуо да су се у Цариграду бавили. Изгледа да су се у Цариграду врло мало бавили, да своје званично својство нису нигде на видело износили и да је Порта преговарање одбила, кад је чула на коме становишту Срби стоје. Но према Русији тужила се је Порта руском поклисару Италинском да Срби неће букурешки уговор да признаду и да наводе, да им је у опште непознато да је когод за њих какав уговор склапао. Услед овог је Порта морала прибавити препис и превод оних места која су се на Србе односила, и предати ово изасланицима. Али ови остадоше при свем том при своме становишту.

Пошто ни у Цариграду до споразума не дође, упутише се најпосле Срби да иду у Ниш. У Цариграду им је речено, да се у Нишу налази нарочито поверенство за извршење букурешког уговора. Главни у том турском поверенству био је *Челеби ефендија*. Али се ни с њиме не могаше споразумети. Разлози неспоразума били су исти у Шумли, Цариграду па и у Нишу. У Србији нису схваћали ситуацију и нису познавали моћ готовог чина. Српски изасланици су на свом путу могли видети, да другога пута нема до ли погнути главу и признати букурешки мир као ствар, која се не даје кварити. То је могла бити излазна тачка, али се они овом не хтедоше користити. Око половине децембра 1812. вратише се празних руку у Србију где Карађорђу сав неуспех приопштише. Карађорђе је био неугодно изненађен. Да се ствар не рашчује одмах по земљи и да ова не клоне духом, *заповеди изасланицима, да о ономе што су чули и видели, ништа не говоре.*

Шта каже берза о општој ситуацији.

Као најбоље мерило политичке ситуације, у којој се налазе велике и мале државе, увек су, а нарочито данас, берзе великих вароши. Што један човек сам не може да примети, то могу више њих. Тако је и овде. На берзи се гледа на све: и на жетве и на време и на све друго, па разуме се, не мање и на политичке односе. Ова је година врло опасна по политички положај, па су зато и на берзи, као и увек, поклонили велику пажњу политици. Чим која држава не стоји како треба, њене акције одмах губе своју вредност.

Што све акције енглеске скачу и после великог штрајка, што акције разних енглеских рудника и после закона о најмањој надници скачу у вредности знатних сума, најбољи је доказ, да енглеском државном крмом управљају људи достојни тог положаја; да је Енглеска остала и да ће остати неограничен господар мора, и да у случају ма каквог заплета Енглеска може само добити. Да је то и у истину тако, сведочи уступање Немачке за време кризе у Мароку, даље и то, што је у времену талијанско-турског рата једина Енглеска добила и то не мало: Солум са целом околином. (Солум је пристаниште на северо-источној страни Триполиса, које влада целом триполитанском обалом).

Но има нешто друго што изазива чуђење. Због тог поклона од стране Турске, а и због других својих намера, да Цариград задржи за себе, а Новопазарски Санџак да не да немачком Drang у, Енглеска је Турској зајамчила, да је у Европи не сме нико дирати. Као последица тога долази, да турске акције по свим берзама имају последњих недеља сталну и сигурну вредност, а по неке се чак и стално пењу.

Са Италијом не стоји толико сигурно. Њене су акције врло осетљиве. Сваког часа мењају вредност час више час мање, а средња им вредност стоји испод оне пре рата.

Немачке су акције ослабиле, а нарочито откад је понова у Енглеској предузет рад. Вероватно, да су спадању немачких акција криви Французи, који са авијатиком и новим барутом постају још опаснији сусед Немачкој.

Француске акције стоје добро, а хартије завода из Африке стоје чак и одлично.

А аустријске? Слабо! За један дан спале су акције Лендер-банке за 31 круну Мало боље стоје и други заводи и хартије од вредности. Кад се узме на ум стање у Угарској, па онда ужас у Хрватској и Славонији, опасност од једног руско аустријског рата, даље жеља Беча да оде у Новопазарски Санџак, онда је јасно зашто тако стоји.

Руски су папири непокретни.

Откад су Низоземска и Белгија отворено приступиле Француској, и њихове су акције врло добре. За време кризе марокан-ске оне су биле знатно ослабиле.

Ван Европе стоји овако: Јапански папири скачу, јер се очекује да у општем метежу зграби од труле Кинеске велики део. Америка има да обави избор председника. Дође ли Русвелт за председника, амерички ће папири скочити; дође ли други — зависи од личности дотичнога.

То је у главном стање политичке ситуације мерено једним сигурним и осетљивим мерилом. Према овоме треба учинити све за евентуалности, али ипак очекивати продужење овог стања, т. ј. мир, јер они који га желе порушити, не стоје добро ни код своје куће, а ни у суседству.

Политички преглед.

Нови изрази енглеско-француског споразума.

Енглеско-француски споразум хвата све дубљег корена. Французи, стари мајстори у истицању какве мисли, не престају и енглеско-француски споразум спроводити кроз све канале, из којих може одјекнути новим и појачаним гласом. Ових су дана у Ници биле велике свечаности: откривен је споменик пок. енглеској краљици Викторији. Разуме се, да је и та прилика употребљена, да се што јаче испољи знаменити споразум. На свечаности су били председник француске владе Поенкаре, стуб подузетног министарства данашњег Делкасе, министар Миљеран и други Они су држали прикладне говоре, у којима су непрестано имали на уму политички тренутак, када се све ово догађа. Препорођена француска флота, која је једним делом била за ову прилику прикупљена код Нице, чинила је сјајну демонстрацију, а њена је топовска грмљава проламала небеса у тренутку када су се раздрагали и озбиљни Енглези који живе уНици, те су у импровизованим колонама дефиловали поред откривеног споменика старе краљице. Али новинарство није само на томе застало. Оно јавља, да је француска влада одлучила савезној Енглеској открити тајну новог барута, који је пронашао један француски хемичар-официр. Барут је примљен за француску марину, и он поражава противника на даљини до које још никада до сада није могло летети топовско ђуле! У таким је околностима збиља лако чинити блиставе манифестације.

Талијанске војне невоље.

Италија с дана на дан доживљује нове неприлике и на бојишту и у дипломатском свету и код своје куће. Најновија је неприлика талијанске владе у овоме: Преварившн се у рачуну о времену за које може трајати рат, влада је прошле јесени позвала резервисте, војску, на шест месеци. А тај је рок већ протекао. За шест месеци и нешто више дана влада није могла испословати стварне анексије Триполиса, није могла принудити Турску на склапање мира, нити је дипломатским путем могла обезбедити себи нове тековине. Шта више Италија је пољуљала веру у тројни савез, пољуљала је ту веру и код противника и, што је значајније, код самих савезника. Тројни се савез обнавља али мучно, без воље, управо од невоље... На све је то дошао протест народа и војске: многи пукови који су у Триполису траже да се врате дома. Они су, веле, своје одслужили. Што су могли, учинили су. Влада се спрема да на брзу руку пошаље тамо друге пукове, а оне који су у Триполитанији да врати у Италију. То, наравно, не иде ни брзо ни лако, а када се све и изврши, Италија остаје одмах у чистој штети Док се нови пукови свикну на климу, земљиште и ратни живот у Триполису, требаће доста времена. Добар ће постотак војника платити главом и без непријатељскога зрна, као што је било и у пуковима, који су се до сада борили у Триполитанији, али који се сада почињу бунити. Глас о тој најновијој неприлици талијанске владе учинио је у Берлину и Бечу мучан утисак. Ту се све јасније види да је тројни савез страшан само — на хартији.

Рат у ваздуху.

Управитељ целокупне француске авијатике, ђенерални инспектор, одлучио је да Париз престане бити средиште авијатике и авијатичара. То се средиште преноси сада на француску границу према Елзасу и Лотарингији. Шта то значи, није потребно разлагати. Због тога је узбуђена цела Немачка. У исто се доба јавља, да је сума, која се по Француској од пре неколико недеља скупила за авијатичко снажење пребацила већ три милијона франака. Наравно да то није много за богату Француску, али треба знати, да то нису главни прилози: ово је онај ситнеж, који се скупља, како веле, „у шеширу“, то су ситни кусури, о којима се у кући и не води рачун. А то је већ нешто друго! Немачка је, рекосмо, сва узбуђена. И у њеним се градовима отпочело прикупљање прилога, да терају клин клином. Као што се види, рат је у ваздуху врло близу.

Након овог било је Карађорђу и савету јасно, да се лепим с Турцима не може изићи на крај, да ће у Србију упасти оружјем и да ће после тога наступити стање вануговорно. Због тога нареди, да се скупштина држи о Новој Години 1813. у Београду, *да јој се каже како ствар стоји и од ње добије упутство за даље држање*. Од великогоспојинске скупштине у Враћавшници ситуација се знатно погоршала и изгледи да ће се с Турцима мимо уговор споразумети, спали су били на нулу. Онда се није тачно, знало шта Турци мисле, а сада је било познато. Имали су пред собом и оно што је велики везир у Шумли рекао и шта Порта намерава. Избор је био између два зла: мање извирује из уговора и веће проистичуће из непризнивања уговора.

(Наставиће се.)

О просвећивању најширих слојева народних.

— О српском народном женском савезу и његовим задацима. —

Из предавања потпредседнице С. Н. Ж. Савеза

Делфе Ив. Иванића.

(Наставак.)

И тај наш сићушни карактер носи и све оно што смо ми створиле. Погледајмо само наше женске установе. Ја и сама припадам кругу који их одржава, те с тога имам права да их критикујем, јер на тај начин критикујем у првом реду себе и свој рад.

Све су наше женске уставове по своме циљу и задатцима дела лепа и племенита. Сваке хвале и поштовања достојни су они који су их заснували и створили. Али заслужујемо ли хвалу ми, који их одржавамо? Живе ли наше женске установе? Не, готово све вегетирају, која више а која мање. И после десет и двадесет година од свога постанка ниједна наша установа не добије шири карактер, ни већи значај но што га је имала првога дана по своме постанку. А то већ није живот, јер у животу се све креће напред и развија.

Пати цео наш јавни живот, што ми сваки рад, рад на пољу, сматрамо за споредан и посвећујемо му само толико љубави и пажње колико то и заслужују споредне ствари. Ми мислимо да треба да будемо само работнице у кући и да више вредимо кад смо и најмању стварчицу добро протрле, но кад смо, за љубав једног великог и лепог посла, оставиле у кући нешто и недовршено. Упште све што радимо напољу, ми радимо у малом обиму, на парче, ситан посао, без великих замисли и без оне топлотне снаге која држи цео живот и сву васиону.

Штогод имамо ми одржавамо помоћу игре и песме. Ја немам ништа ни против игре ни против песме, и нећу да кажем да је играти и певати и за једну јавну установу рђаво. То се ради најзад у целом свету, па се може радити и у нас. Али се у осталом свету добротворне и хумане установе издржавају и на други начин, а игра и песма их само потпомажу у извесним приликама. Док је код нас то обратно. Играње и певање доноси главни приход скоро свакој нашој хуманој установи. Чланица је често тако мало по нашим друштвима, да чланарина која би требало да служи као главни извор за одржање једне установе представља често тек незнатнији, мањи део прихода. Већих легата ретко које наше друштво и да има. То је у осталом сасвим и природно. Мало се одушевљавамо за наше установе за живота, па их се ни на самртном часу не можемо сећати много. И тако једини и непресушиви извор нам остаје увек игра и песма, песма и игра. И у колико је негде беда већа, у толико песма треба да буде гласитија и игра веселија, јер ваља потпомоћи што обилније оне што плачу и јаучу! И човек мора да застане понекад и да се и нехотице упита: да ли је морално чинити добро на тај начин!

Молим вас нека ми нико не замери на овоме, нити треба ко да гледа за себе прекор у овоме. Напротив, ја сам и сама за исте циљеве много пута и играла и приређивала игранке, и знам да ћу то чинити још дуго. Ја сам овим хтела само да илуструјем наше друштвене прилике и да ука

Двадесетгодишњица
Српске Књижевне Задруге.
— Срби и Хрвати. —

Сад у марту навршило се двадесет година како је заснована у Београду Српска Књижевна Задруга, а 16. априла је толико година, како је она ступила у јавни живот. У приликама, у којима живи српски народ не само у Србији, него и ван ње, двадесет година непрекиднога живота и рада значи много, и ми, констатујући то, желимо да се онда, када се буде славила стогодишњица, губи као ситно и мало све ово, што ми данас стварамо и величамо. Надајмо се, да ће велики успеси овога књижевнога друштва у будућности засенчити све, што је до сада рађено. Па ипак желети је, да нам ко од твораца Српске Књижевне Задруге побележи и саопшти, колико за нашу радозналост, толико и за историју, све детаље о правом постанку овог удружења, заснованог у добри час.

За сада ћемо овде додирнути друго једно питање према ономе, што знамо из првих дана јавнога рада Српске Књижевне Задруге.

Наиме, сећамо се првога прогласа, којим се Задруга представила народу. Ту је изнесено, огледа ради, и шта мисли Задруга издавати првих година из списа старијих књижевника. Задруга је морала овако рачунати: од 1836. године Хрвати су увели у своју књижевност српски језик, чиме су себе везали за литерарни развитик српски; од тога је доба и књижевна радња заједничка; добра књига, штампана у Загребу, треба да се прочита и међу Србима, када нас у *КЊИЗИ* дели само азбука; зато ће Српска Књижевна Задруга од хрватских писаца унети у своја издања пробрана дела н. пр. Петра Прерадовића, Августа Шеное и т. д. И заиста дела Прерадовића и Шеное може и треба да чита сваки интелигентнији Србин. Због тога је, зацело, Задруга и унела у свој програм између других и поменуте писце.

А шта су на то рекли Хрвати?

На први проглас Књижевне Задруге они су ударили у опозицију. Нарочито су устали против прештампавања Прерадовића и Шеное — можда баш зато, што су ти писци ближи Србима него Хрватима. Било је ту и увредљивих, врло увредљивих израза, али ми немамо расположења, да наводимо све то, чиме су нас „браћа“ почастила и том приликом.

Резултат је свега тога био тај, да у издањима Српске Књижевне Задруге ни до данас не добисмо ни Прерадовића ни Шеное! Да ли је умесно, што су се све досадашње управе Српске Књижевне Задруге толико снебивале на таку братску предусретљивост, те су демантовале први програм основалаца овога књижевног друштва српског?

Нека се у расправи питања о здравим односима српским и хрватским има на уму и изложена околност, која показује, колико се у даном моменту баш и на пољу културне узајамности мало може рачунати на добру вољу хрватску. А то је, бар поље, на коме је и потребан и користан заједнички рад. Како према томе стојимо са замишљеним „народним јединством“?

жем како ми радимо на непродуктиван начин. Јер, спремање сваке игранке доноси рада и труда приређивачима по читав месец дана раније, а чист приход са њих често није већи, до колико су присутне даме потрошиле само на чишћење рукавица! Овоме не треба никаква коментара. Добро је само да чешће међу нама говоримо о нашим манама, те ћемо тако, мислећи више о њима, успети ваљда да их се ослободимо пре.

Савезу је намера као што напред рекох, да у српској жени развије осећај дужности и одговорности не само спрам породице, већ бар у приближној мери и спрам друштва, чији је члан. Она треба једном да сазна, да као год што је ружно кад човек као члан породице не врши своје дужности, да ништа није боље ако се као члан друштва не постара да и њему буде користан. Кад српска жена једном буде разумела да добро и спас нашега друштва и нашег народа, зависи у истој мери и од ње колико и од човека, и кад почиње ревносно отправљати те своје дужности, када овај обичан свакодневни живот од данас до сутра замене оним бољим, мисленијим и душевнијим животом, и када се на послу фактички изједначи с човеком, онда ће имати основа и њена акција на задовољавању формалних права.

— Наставиће се. —

Дописи.

Јаково (у Срему). *(Бележник напасник).* Када се пре шест година наша општина оцепила од управне општине Бољевци, дошло је до избора бележника за нашу општину Јаково

Нас је руководила девиза „Брат је мио, које вере био, само ако поштено мисли и говори“, па смо изабрали Ђоку Хавелу, благајника из бивше наше општине Бољевци, јер смо га и познавали, а он се својом децом заклињао, да ће нам поштено служити и искрен бити. Али смо се љуто преварили. Он нас је одмах почео гањати, презирати и денунцирати, па када је наш угледни ратар Спаса Жужић приговорио натпису на општинској кући ради ћирилице, рекао је бележник Хавела: „Ко је Србин, нека иде у Србију!“ Помоћу своје власти чини сваке самоволе, па чак је почео наше женске бешчествовати и то у општинском уреду. О томе могу причати Љубица Грујић, Даринка Хаџић, Сара Давидовић и Милица Николић.

Ради ових чина поднели смо тужбе претпостављеној области.

Већ две године, па никада истраге на лицу места, иако смо то захтевали на наш трошак, па ко буде крив нека плати.

Тужили смо га, што је од многих становника узео новце за приватне ствари већ више година, па није свршио. Шта више неки су и штете претрпели. Ради овога је обављена истрага на лицу места пре 8 месеци и све је доказано, јер је бележник појединима враћао новце пред нама и пред изаслаником, па до данас никакове пресуде.

Узео је неприпадно из благајне земљишне заједнице 205 круна, ради чега је такође вођена истрага, па никаква решења, је ли крив или није и да новац врати.

Пре два месеца однели смо особито све горње тужбе жупанијској области и молили истрагу на лицу места по жупанијском изасланику и полагали предујам, али управитељ жупаније није хтео примити уверавајући нас, да ће он тачно ствари испитати и истрагу наредити, па све до овога часа ни трага ни гласа.

Прошле године на предлог поглаварства ставила је котарска област за 24 сата под ноћни оружнички надзор наше угледне и могуће ратаре Миливоја Јанковића, Спасоја Жужића и Рају Гашпара без питања кривње и извиђења, од којих је Миливој Јанковић сада вољом народа постао општинским начелником, а Спаса Жужић кандидат за народног посланика за шимуновачки котар и добио 640 ратарских гласова.

Заиста је жалосна појава управе код наше котарске области, која се само силом служи.

Ови су ратари стављени под надзор за 24 сата, а тужбе против бележника Хавеле не могу да се крају приведу за 2 године, па зато он има право што јавно вели: „Ја сам на колима, а вашке нека лају око кола!“ и наставља своју силу и самовољу помоћу претпостављене власти.

Ми смо ратари у летње доба јако запослени, па већ не смемо да пошаљемо своје млађе женске у уред ради мањих послова код такога неморалног бележника, јер хоће да их упропасти.

Давао је марвинске путнице на крijумчарене (шверцоване) свиње његовим скутоношама, па чак и у вече касно, и да нису по пропису свиње пред уредом прегледане, ради чега је такође тужба поднесена, па до овога часа никакве истраге.

Сада је још изашло на јаву, да је бележник Хавела у јесени 1911. године у месецу новембру једне ноћи дошао на прозор овдашње угледне удовице трговкиње и лупао, да га пусти унутра. Ту га затече његов адлатус, а он не знајући ко је, побеже улицом кући, али га је адлатус вијао до црквене порте док га није познао и онда оставио отпративши га очима до капије.

ПОЗИВ
у редовну годишњу скупштину „Змаја“,

друштва српских књижевника, новинара и уметника, која ће се одржати у недељу 28. (15.) априла т. г у три сата после подне у Карловцима у гимназијској згради овим дневним редом:

1. Извештај управе.
2. Извештај благајника.
3. Извештај надзорног одбора.
4. Подељивање разрешнице управном и надзорном одбору.
5. Предлог управног одбора о делимичној измени друштвених правила и о тумачењу неких параграфа друштвених правила.
6. Други предлози управног одбора.
7. Евентуални предлози чланова друштвених. Ови се морају према §. 49. друштвених правила у) написмено поднети управи бар 8 дана пре скупштине.
8. Одређивање прорачуна за годину 1912.

Како ће се решавати важна питања, умољавају се сва господа чланови друштва, да свакако дођу на скупштину.

У Карловцима 13. априла 1912.

Тајник: **М. Недељковић.** Старешина: **Рад. Врховац.**

Вести из места и са стране.
Бечки ђаци против комесаријата.

Прошле суботе су Хрвати, Срби и Словенци, ђаци на бечком свеучилишту, одржали скупштину, на којој су протестовали против суспензије устава у Хрватској и Славонији. Једногласно је усвојена одлука, у којој јужно-словенска омладина изриче своју солидарност и наклоност браћи у Хрватској и Славонији. На скупштини је пало доста жестоких речи, било је бурних призора и најзад је полиција скупштину растурила. Тада се свеучилишна омладина искупи на улици и уз повике: Доле Куен! Доле Цувај! — пођу према згради угарске владе. Но на Рингу дочека ђаке велико оделење полицаја и жандарма, препреče им пут и навале на ђаке да их растерају. Осам ђака је полиција ухапсила. Ђаци се разишли певајући родољубиве песме.

Љубиша Иличић у Трсту.

Љубљански лист „Словенски Народ“ јавља, да је млади уметник Србин, тенориста Љубиша Иличић ангажован код словеначког позоришта у Трсту. Бележећи то, исти лист јавља, како је Иличићу нуђен ангажма у Загребу и код Карлова позоришта у Бечу, али је Иличић одабрао Трст, да би тамо могао учити талијански. „Словенски Народ“ саопћава и писмо управе бечког Карлова позоришта Иличићу, које гласи: „Г. управитељ Ајбеншиц вољан је ангажовати Вас на три године за ц. кр повл. Карлово позориште. Плата за прву годину је 550 круна месечно, за другу 750 круна, а за трећу 1000 круна месечно.“ Љубиша Иличић је одбио ту понуду и радије је остао код браће Словенаца у Трсту. Ми се том успеху и напредовању младог нашег уметника од срца радујемо, кад већ нисмо те среће, да таког уметника имамо међу собом.

Тамбураши за српске школе у будимској епархији.

Новосадско тамбурашко друштво Филипа (Липе) Грујића, приређује у суботу 7. (20.) априла концерат у гостиони код „Беле лађе“ од којега сав приход од девет часова у вече до једног по поноћи одређује будимском епархијском фонду за подизање српских школа. Како је приход тога концерта одређен на тако племениту сврху, надамо се, да ће се сваки родољуб одазвати тако пријатном позиву

Српска Централна Банка у Сарајеву.

Рок за уплату друге рате од 20% на акције Српске Централне Банке у Сарајеву односно К 40.— по свакој акцији тога завода истиче 30. о. м. по новом календару. Уплате се шаљу непосредно Банци, у коју су сврху г. г. акцијонарима послати уплатни листови Поштанске Штедионице. Но уплате се могу полагати за рачун Српске Централне Банке и код оних завода у нашим крајевима, код којих су акције уписане.

Загребачка цензура на делу.

Колико сметња чине загребачки паша и субаше опозиционим листовима, најбоље показује овај случај, што га из Загреба дојавише будимпештанским листовима. По наредби комесара Цувија, први

примерак сваког броја има се, чим се отштампа, показати државном одветништву. Овај за два сата одлучује, да ли се лист може даље штампати или се пак има што изоставити. Ако нареди, да се што има изоставити, то се место у листу не сме на значити празно, нити се сме назначити, да је то „друго издање“, него се има на изостављени став метнути што друго, али да се не опази, да је што изостављано. Ових дана је у једном опозиционом листу цензор избрисао речицу: „и“. После два сата враћен је уредништву први примерак и наложено му је, да има ону речцу „и“ изоставити. Уредништво даде оно писме просто извадити и пошље лист поново на цензуру. После два сата добије уредништво лист натраг са наредбом, да се онај читав ред, у коме је било оно избачено писмо, има поново пресложити, јер је овако остала „велика празнина“, која упада у очи и да се наслућивати, да је цензура нешто исправљала. Уредништво је морало, разуме се, да удовољи и тој наредби и онда да и по трећи пут поднесе лист на цензуру. Док је добило дозволу да штампа лист, протекло је преко седам сати, а све због једног јединог писмена: „и“.

Кратке вести.

— Београдска „Политика“ јавља, да је у чети војводе Петка погинуо и четник Омиљ Глишић.

— Из Прага јављају, да су чешки народни социјалисти и младочеси у изборном срезу, који је на чешком покрајинском сабору заступао недавно умрли посланик Скарда, кандидовали Ческињу Марију Кубицку, која је позната и својим радом на књижевности. Држи се да је избор Кунедицке осигуран.

— У Лавову су ухапшена четири малоруска (рутенска) свештеника које оптужују, да су вршили шпијонажу у корист Русији. Један од ухапшених свештеника, Илечко, утекао је из затвора и пребегао у Русију. Двојица пак од њих Хућина и Сандовић штрајкују глађу.

— Досадањи наставник веронауке на католичкој гимназији у Ђули, католички поп Силард Минх, свукао је мантију, те је у Дебрецину прешао на реформаторску веру и постављен је за професора на дебрецинској реформатској школи.

— Љубљански католички бискуп Јеглић опет је написао и издао једну књигу, у којој се бави сексуалним питањима. Љубљански лист „Словенски Народ“ доказује, да је бискуп Јеглић умоболан и позива владу да учини крај шкандалима, што их изазива бискуп својим књигама.

— Недалеко руске вароши Рјезана на реци Оки изврнуо се чамац и подавило се двадесет људи, међу њима и један свештеник, који је био пошао на сахрану.

— На чонградским салашима неки млад ратар Јован Холо, који се недавно оженио, убио је своју младу и бироша, кад их је затекао, да се љубакају.

Брзојави „Застави“.

Стигли 3. априла.

Угарски сабор

Будимпешта. Опозиција тражила тајну седницу. На тајној седници је гроф Бањи говорио о суспензији устава у Хрватској и Славонији, а и о питању Босне и Херцеговине и тријалистичком покрету. Даље је тражио од владе разјашњења у погледу изборне реформе и католичке автономије. — Фрања Кошут је говорио о садањим приликама у Хрватској и Славонији. Осуђује, што влада до сада није изнела пред сабор разлоге, зашто је у Хрватској и Славонији суспендован устав. То се питање мора расправити у јавној седници и тамо ће повести реч о њему. После тога је продужена јавна седница. Прочитани су саборски поднесци, међу овима и инкомпатибилитетске пријаве против посланика Розенберга, Хегедиша и Сечењија. Посланик Калаји је молио сабор за опроштење, што прекјуче није хтео да гласа. Председник је предложио, да се на дневни ред идуће седнице ставе војни предлози. После тога је искоцкан инкомпатибилитетски одбор. Седница искључена. Инкомпатибилитетски се одбор одмах састао и почео расправљати.

Гласови о хрватско-славонским делегатима.

Будимпешта. Пронели се гласови, за које се још не зна да ли су тачни, да ће десет хрватско-славонских делегата на заједничком сабору положити мандате.

Умро свеучилишни професор.

Будимпешта. Данас је умро свеучилишни професор Тома Вечеји.

Несрећа на железници.

Темишвар. На вициналној железничкој прузи Оравица—Решица у једни коли трећег разреда распрсла се боца са бензином, коју је понео неки трговац. Четири путника су тешко, а деветорица лако озлеђени

Пад новчана завода.

Суботица. Овдашња штедионица и трговачко деоничарско друштво доспело је у критичан положај услед опће новчане кризе и пада будимпештанске средишне хипотекарне банке. Осуђује се поступак управе, која је још 16. фебруара на главној скупштини поднела извештај са великим добитком, а ускоро се испоставио губитак од пола милиона круна. Услед тог пада страдају највише средња и сиромашнија класа. Може бити, да ће страдати и овдашњи трговци. Говори се већ, да ће многе радње обуставити плаћања.

Пожар.

Суботица. Прошле ноћи изгорела је млина Штрасбургера. Изгорели су стројеви и око хиљаду метерских центи брашна и жита. Штета је преко 200 хиљада круна.

Одговорни уредник: Мита Клицин.

Трговина.

Нови Сад, 16. априла 1912. године.

Пшеница прве каквоће 22 К 40 п. до — К — п
Пшеница нова — К — п. до — К — и.
Пшеница средња 22 К — п. до — К — п.
Пшеница лакша 20 К — п. до — К — п.
Наполица нова — К — п. до — К — п.
Јечам стари 18 К — п. до — К — п.
Зоб нова 18 К — п. до — К — п.
Кукуруз у зрну 15 К 40 п· до — К — п.
Кукуруз у клипу нов — К — п. до — К — п
Маст 188 К — п. до К — п.
Сланина 180 К — п. до — К — п.
Сланина паљена 180 К — п. до — К — п.
Пасуљ бели — К — п.до — К — п.
Пасуљ жути — К — п. до — К — п.
Лањик — К — п. до — К п.

Све од сто кила.

Свињи угојени тешки 120 до — п.
Свињи средњи . . 114 до — п.
Свињи лаки . . К 110 до — п.

СВОЈУ добро уређену галантеријску и шпецераја трговину БЕЗ КОНКУРЕНЦИЈЕ са врло лепим бројем муштерија. Због недостатка времена да могу две радње водити предајем. За Србина са мало новаца лепа и сигурна будућност, пошто су већина становника Срби. За адресу упитати 561 1—3

Администрацију „Заставе“.

ЗА СВОЈУ ШПЕЦЕРАЈА И ДЕЛИКАТЕСА ТРГОВИНУ
ПОТРЕБУЈЕМ
2 ДОБРА СТАРИЈА ПОМОЋНИКА
који већ више година у детајлним радњама сервирају ☛ ПЛАТА ЈЕ ДОБРА.
554 1 3 **ИСА ЋИРИЛОВ, Панчево.**

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
БРАЋЕ ЈОВАНОВИЋА у Шиду
ПОТРЕБУЈЕ
1 СТАРИЈЕГ И 1 МЛАЂЕГ ПОМОЋНИКА
који су вешти аранжирању излога и који знају сем српског, немачки и мађарски говорити. У радњу ступити могу одмах. 550 1—3

Мануфактурна, гвожђа и шпецераја трговина
Косте Ристића
у Hagykomlosu
потребује **1 помоћника** мануфактурне и једног шпецерајске струке који знају румунски језик имају првенство. У радњу ступити могу одмах
564 1—2

У Бачкој,
у једном великом месту, у непосредној близини Новога Сада, издаје се једна
Гостионица под рачун.
Кућа се састоји из бирцуза, кафане, пашажерских соба, шупе за кола, штале за коње, куглане, баште, американске леденице. Јавити се може само лично, и то онај који је већ био бирташ и томе послу вичан и који има 400 круна кауције за инвентар. На писма не одговарам. — Распитати се може у администрацији „Заставе“ под шифром **К. Л.** 558 1—3

За своју
Шпецерајску и деликатеса трговину
потребујем **млађег помоћника**
који је способан како у шпецерајској тако и у деликатесној струци имаде првенство. Ступити може ОДМАХ. Оферту ваља прикључити слику. 553 1-3
Милош Ненадовић, *Вршац.*

ЂАЧКИ ПАНСИОНАТ У АБАЦИЈИ!
Отвара се у **вили Швајцерхов**
од 1. јула т. г. п. р.
Потпуна опскрба са купањем стаје 6 круна дневно, примају се и деца испод школског доба.
Ради распореда ваља се у напред пријавити.
Подробније обавештаје даје
Славка Поповић
учитељица в. дев и муш. школе
555 1 10 у **Оточцу** Хрватска.

СВОЈУ КУЋУ која постоји у једном од најбогатијих сремских села **Гравовци** на најлепшем месту, и у којој имаде 6 соба, 2 кујне, дугачак ходник и све остале потребне просторије За гостионицу или трговину особито згодна. Издајем под најам, а евентуално и продајем под врло повољним условима за плаћање. 556 1—3
ОБРАД ПЕЛЧИЋ
надшумар Кленак (Срем)

ПОЗИВ
НА
РЕДОВНУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ
Српске Земљорадничке Задруге у Доњем Ковиљу.
(Удружена са неограниченом одговорношћу)

Која ће се одржати дана 15. (23.) Априла 1912. у 2. сата после подне у стану задружном, а са овим дневним редом:

1.) Избор перовође и 2 члана за оверовљење записника.
2.) Извештај управног одбора о раду у години 1911.
3.) Извештај надзорног одбора.
4.) Одобрење биланса и давање разрешнице управном и надзорцом одбору.
5.) Избор надзорног одбора.
6.) Решавање о највећем зајму по појединoм члану.
7.) Избор изасланика за главну скупштину Савеза.

У *Доњем Ковиљу*, 1. априла 1912.

Председник:
565 1—1 **МИТА ОБРЕНОВ.**

ТРАЖЕ СЕ окружни заступници за ствар, која у Угарској још није у саобраћај уведена.
Американска машина за писање,
која са у очи упадљивим словима пише.
Машина са којом се врло лако и једноставно рукује и која кошта **само 145 круна,** а одговара свима оним захтевима, као и најскупља писаћа машина. — Према томе сваки интелигентан човек, који би се латио растуривања ове машине, могао би себи лепу зараду прибавити.
Само озбиљним подухватницима овог посла, даје лично врло радо обавештаје Schillinger Mihály, vaskereskedő, Hódmező-vásárhely, за Угарску једини продавац. 519 2 3

Преч. господину

Душану Петровићу пароху

у Надаљу.

9. (22.) марта ове год. пре бденија, Ви сте изјавили и то у цркви, да ја и Јанков учитељ можемо појати заједно у десној певници. Лане, год. 1911. баш у очи Духова на вечерњу појали смо ја и исти учитељ Јосиф Јанков у десној певници заједно. И шта се догодило? Кад је Јанков почео да поји „Да исправитсја“ . . . а Ви кадећи пред олтаром, очи сте избуљили, лице сте у дубоке боре сабрали, и растегливши уста, дерали сте се, зашто Јанков не иде с леве стране да поји. Па почим исти није отишао, Ви сте се дерали до год сте кадили пред олтаром. Кад сте ушли у олтар, а Ви после опет отворивши врата олтарска, продерали сте се: „Тутори идите по полицију“ итд. итд. Овако понашање у цркви пред школском децом можете да покажете само Ви и нико више. Питам Вас: Како је било нама слободно да појимо заједно у једној певници пре Духова? Како сте могли сад да изјавите, да је слободно, а о Духовима сте забранили? *Да ли у надаљској цркви има два Бога, па један преко Вас дозвољава, да му се поји и из једне певнице, а други тражи само из две?*

Горенаведеног дана у петак на бденију узмем типик (правило црквено) у руке, и тамо нађем ове речи: „У петак (пете седмице поста) у 10 часова у вече свештеник дошав у цркву меће на се не црни, но обични епитрахиљ, отпочиње јутрење и кади. На Бог Господ: Тропар, глас 8. „Повељеније тајно“ два пут, Слава и ниње: исто“. — Дакле тропар према правилу црквеном има се наведеног дана на бденију појати 3 пут, и то трећи пут са „Слава оцу“ . . . Кад сам почео пред тропар, који се појао трећи пут, да појим „Слава оцу“ . . . *Ви по Вашем старом начину и обичају отвористе врата олтарска, избуљивши очи, прекинете ме у појању и продерете се као какав стражмештар у солдачкој касарни на солдате:* „Зашто правите комендије у цркви? Зашто појите пред тропар „слава“? Одговорио сам Вам, да то тако прописује типик. Али Ви се не дате, већ настављате: То не може бити, пред тропар се не поји „Слава оцу“... Саво! (црквењаку) иди поји ти! Видиш шта тај ради! Црквењак није одмах дошао у певницу, већ доцније, канда да прочита речи у типику, које је учитељ Чура дебело подвукао, да их и Ви одмах можете наћи.

Као што се видети може, у надаљској цркви, где Ви силецијо служите Богу, типик не вреди ништа, ту има вредности само Ваш ћеф, Ваша самовоља. *Ако Ви као један „жалосни“ поп не знате типик, а Ви ћутите у олтару и немојте друге неоправдано нападати и рушити углед богослужењу, јер да је био други ко на мом месту, рецимо Ваше нарави, тај би Вас типиком баш по звезди.*

Чини нам се, да Ви надаљску цркву сматрате за Вашу личну својину, у којој Ви можете да радите што хоћете. Црква, вера, то су врло згодна средства у Вашим рукама, којима Ви нападате комуналне учитеље, а то Ви чините већ 24 год., од кад Ви попујете. Комунални су учитељи по Вашим речима Мађари, Власи, потурчењаци . . . . а кад их тужакате, онда су против вере. Ви се у борби против учитеља таквим срамним средствима служите, да човек чисто не верује, је ли то могуће од једног свештеника. Данас има у Надаљу 6 учитељских снага, од којих сте Ви у љубави само са Вашом старом пријатељицом учитељицом Ц. Г., с којом сте Ви у врло пријатељском односају и којој жандари иду у походе, да изнађу да ли она пише анонимна писма.

Откад попујете, скоро сте се са свима учитељима свађали, и радили против њиховог интереса, али од кад је г. Милан Зака шајкашки посланик, од то доба Ви сте се јако осилили, управо сте претерали границу. Ништа друго скоро не радите, већ само мислите, како ће те овдашње учитеље тужбама напасти. *Уплив г. Заке хоћете да употребите у Ваше личне циљи.* Да ваше клевете што успешније буду, водили сте му у Пешту у највећој тајности и три ратара.

Од кад сте се лажним меморандумом упућеним на министарство, а као што сте се сами фалили, помоћу г. Заке учитеља Стојановића из Надаља уклонили, од то доба би Ви да отворите читаву трговину са учитељима. Зато, јер Вам се ми не допадамо, зато сад сви досадањи Ваши пријатељи и непријатељи, треба да Вам скоче у помоћ и Зака, и надзорник и *натарош, којег сте Ви до скора оговарали, нападали, а сад нема дана да га не потражите у његовој канцеларији и да му не куришете.* Треба вам сад против учитеља! Јелте? Сви требају да вам скоче у помоћ и да уклоне ове несретне учитеље, јер ето учитељи неће да Вам буду слуге покорне, неће да Вас целивају у руку, и неће да Вас признају за њиховог неограниченог господара. *Попе! Ви нама нисте ништа! Ви можете с учитељима лепо живети, али да господарите нећете!* Ако Вам се наша лица не допадају, а Ви нас тужите суду или лупите главу о зид, а немојте тражити којекакве смицалице и протекције.

И Ви смете друге да оптужујете. Ви, који састављате лажне молбе на политичну општину, само да што више новаца добијете од политичне општине. По школама имате недељно 11 часова веронауке, а Ви сте писали да имате 16. Срам Вас било! Лаж, то је једна Ваша карактеристична црта. *Ви сте једна неизказива лењштина,* који н. пр. као рачуновођа у црквеној општини нисте полагали од год. 1900. до 1912. рачуне. Дакле 12 година. Овог чуда нема нигде, само у Надаљу! Има ли још где? Нема! Рачуни нису у реду, а поред тога у црквеној општини влада највећи неред и покор, које сте све Ви, поп Душане, проузроковали. И Ви поред толиких Ваших чуда, смете против другог ровити? Покрите се ушима, или се завуците у мишију рупу!

Зашто не одговарате на оно мало одговора, које је изашло лане у „Српству“ из пера овдашњег учитеља управитеља Душана Милутиновића, којим одговором сте у живац дирнути? Немате петље, јелте?

Јесам у Надаљу, 29. марта по новом год. 1912. желећи Вам све оно, што Ви мени и мојим колегама желите.

Тодор Искруљев

545 1—1 учитељ.

Од срп. прав. црквене општине у Рацмечци.

Јаван рачун и топла благодарност.

Сматрамо за пријатну дужност, јавно благодарити свима онима прилагачима као и слав. црквене општинама и осталим заводима, који су послали свој милодар на зидање — из рушевина поново подигнуте — цркве у Рацмечци (епархија будимска, Барања). Своје милодаре послаше:

Прилози примљени у 1910. години.

Црквена општина Д. Сечуј 10 кр., Серг. Јанковић ХСуљош 5 кр., Архид. Конзисторија 73 78 кр., Шумберак 9 06 кр., Чаглић 10 кр., Ст. Градишка 20., Будим 100 кр., Пелмоноштор 44 90 кр., Мали Бечкерек 4·20 кр., Кечкемет 20 кр., Санад 18 50 кр., манастир Лепавина 10 кр., В. Будмир 34·40 кр., В. Кикинда 20 кр., Кула 10 кр., Чаково 10 кр., Сентомаш 30 кр., Добрица 5 кр., В. Сентмиклуш 10 кр. Мошорин 20 кр., Панчево 20 кр., Саравола 10 кр., Јов. Ј. Милојевић, Требиња 2 кр., Требиња 8 кр., Тител 50 кр., Кућанци 5 кр., Капела 6 кр., Орловат 11 кр., Нађлак 20·30 кр., Помаз 92 кр., Баранда 10 кр., Миклушевци 10 кр., Ада 20 кр., Манастир Јазак са игуманом 30 кр., Винковци 20 кр., Мађарбоја 20·40 кр., Шиклуш 20 кр., Уљма 10 кр., Турски Бечеј 10 кр., Бођани 62·60 кр., Лалић 10 кр., Црна Бара 3·20 кр., Н. Н. Сентандреја 10 кр., Мирковци 13·90 кр., Мол 10 кр., Илочац 20 кр., Српска Банка Загреб 50 кр., Ст. Бечеј 9·88 кр., Црв. Црква 10 кр., Петровац 10 кр., Осек 25 кр., Сомбор 5 кр., Темешкубин 20 кр., Дивош (Срем) 10 кр., Т. Јасеново 20 кр., Благ госп. Евген Думча Сентандреја 200 кр., Фијума (Река) 99·78 кр., Гај 42·40 кр., Бунић 20 кр., Мајш 20 кр., Карлово 23·83 кр., Угриновци 20 кр., Јамина 20 кр., Трпиња 5 кр., Деч 20 кр., Арач-Врањево 50 кр., Башахид 10 кр., Сента 10 кр., Прилог рацмечана појединаца 241·60 кр., Чалма 20 кр., Гор. Средице 5 кр., Б. Бан 20 кр., Чуруг 5 кр., Колегија вел. срп. гимназије Н. Сад 25 кр., Трнавска Капела 199·58 кр., Балашађармат 600 кр. Др. М. Мандић, Бпешта 20 кр., Луговет 10 кр., Крчедин 50 кр., Попинци 10 кр., Ст. Молдава 5 кр., Инђија 5 кр., Фенлак 14·28 кр., Двор 10 кр., Дежан 6 кр., Сентандреја 25 кр., Ђурђево 20 кр., Ловра 10 кр., Турија 10 кр., Михајловић Н. Козар 20 кр., Дане Јохлер Рума 3 кр., Баја 10 кр., Херпегсуљош 20 кр., Избиште 10 кр, Чемерница 10·80 кр., Златица 5 кр., Омољица 10 кр., Бпешта 10 кр., Вел. Саб. Одбор из благајне срп. н. ц. фондова доделио 2500 кр., Ст. Сивац 5 кр., Загреб 20 кр., Ст. Врбас 16 кр., Мохач 20 кр., Арад 15 кр., Врачев Гај 5 кр., Бачфелдварац 10 кр., В. Писаница 20 кр., Оросламош 5 кр., Пакрац 10 кр., Њег. Високоп. г. Др. Георгије Летић епископ, Темишвар 20 кр., Кушић 10 кр., професорска колегија богословије у Карловцима 20 кр., Винковци 10 кр. Медина 5 кр., Качфала 51·60 кр., Кишфалуба 30·80 кр., Вемен 40·60 кр., Нови Сад 20 кр., Срп. штедионица Кам. Моравица 29·80 кр., Пачетин 10 кр.

Прилози примљени у 1911. години:

Сава Алексић Р. Мечка 20 К. Црквена општина Сефкерин 5 К, Јово Анђелић Р. Мечка 5 К, Гавра Рашић 10 К, Бојан Лоренц 10 К, Ковач Ђула 2 К, Бачо Бела 1 К, Његова Светост, Преузвишени Г. Лукијан Богдановић 300 К, Илија Алексић Р. Мечка 10 К, Милош Алексић 10 К, Н. Н. Н. Н. 4·40 К, народна штедионица Т. Бечеј 10 К, Бабић Алекса 10 К, Бабић Лазо 20 К, Мокринска нар. штедионица 10 К, Срп. кредитни завод Пожега 10 К, Осечка штедионица 10 К, Црквена општина Балашађармат 200 К, штедионица у Вуковару 20 К нар. штедионица Ловина 10 К, Срп. штедионица Чалма 20 К, Добротворна женска задруга Сентомаш 10 К, Сегедин 10 К, Добротворна задруга Српкиња Панчево 20 К, црквена опћ. Ст. Бечеј 10 К, црквена опћ. срп. Елемир 22·02 К, Ат. Алексијевић 10 К, црквена опћ. Сентомаш 20 К Добротворна задруга Српкиња Нови Сад 10 К, Српска женска задруга у Карловцима 10 К, црквена опћ. Перлез 30 К, црквена општина Szekerény 10 К, Јов. М. Јовановић с. парох 2 К црквена општина Дињаш 10 К Карловац 5 К, Михајловић Св. 10 К, Благо Божић Печвар 10 К. В. Грубић Рмечка 20 К, Лазо Божић Печвај 10 К, С. Мађаревић Батосек 4 К, Фрајнд Липот Печуј 10 К, црквена општина Иланца 10 К, Шандор Пејић Печуј 100 К, црквена општина Ковин 30 К, црквена општина Вршац 12·40 В. Средште 10 К.

Прилози примљени до 5. (18.) марта у год. 19'2.

Црквена општина Ковин 5 К, Срп. задруга за међусобно помагање и штедњу Нови Сад 30 К.

1910.	г. д.	свега примљено припомоћи	К	5963·10
1911.	„	„ „ „ „	„	1102·82
1912.	„	до 5 (18.) Ш. прим. припоћи	„	35·—
		Свега примљено:	К	7101·01

У Батосеку, дне 5. (18.) марта 1912 год.

544 1-1 **Јереј Славко Николић,**
парох батосечки; председник и
(Печат.) адмр. рацмечански.

Исказ

добровољних прилога и поклона за зидање нове цркве у Јасенови.

По 500 К: Имовна општина бивше српско-банатске пуковније у Белој Цркви.

По 200 К: Гђа Милица уд. † Мите Шајића пароха из Јасенове и гђа Катица уд. Водичка рођ. Сенешан из Беле Цркве.

По 207 К 60 п.: Светозар (Миша) Богосављевић ратар из Јасенове.

По 150 К: гђица Марија Попова, учитељица на овд. држ. школи, сада у Деви.

По 100 К: Српска Банка у Загребу.

По 106 60 К: Чист приход од забаве Срп. омладине јасеновачке, одржане на Вел. Госпођу 1911. г.

По 66 К: Прилог Срба Оравичана, скупио г. Шандор Божић, трговац оравички.

По 65·43 К: Пера Попов, кр. шк. надзорник из Деве, у име тамо скупљених прилога.

По 50 К: Јован Кадић, опћ. учитељ из Јасенове; Срп. Кредит. Банка у Белој Цркви, Адам Бибић, ратар из Јасенове.

По 40 К: Поклон друштва за печење цигље у Јасенови.

По 33 К: Срп. прав. црквена општина у Санади.

По 32 К: Српска земљоради. задруга у Избишту.

По 30 80 К: Јован Кадић, овд. опћ. учитељ скупио на прстену унуке Ђоке Панчевца у Вршцу.

По 30 К: Срп. прав. црквена општине у Винковцима и Крушчици.

По 23·02 К: Српска прав. црквена општина у Фелдварцу.

По 20 К: Срп. ратарска читаоница у Вршцу; Срп. црквене Општине: у Долову, Панчеву, Перлезу, Црепаји, Т Ковину, Новом Саду и Вел. Кикинди; гђа Софија Кабдебо рођ. Попов из Рекаша; Пера Попов, школ. надзорник из Деве и Добр. Задруга Српкиња Белоцрквакиња

По 17 23 К: Атанасије Расипанов ратар из Јасенове.

По 16·38 К: Срп. црквена општина у Елемиру.

По 15 К: Високопреосвећени г. Михаило, срп. прав. епископ горњокарловачки.

По 12·88 К: Чист приход од забаве јасеновачке срп. омладине у Јасенови, држане други дан Ускрса 1911.

По 12 К: Чајкановић Веселин, университ. професор из Београда и Марковић Кузман, трговац из Јасенове.

По 10 К: Стојинов Ника поседник из Долова, Беутура Александра из Јасенове, Гец Франц мл. берберин из Јасенове, Милан Петровић-Кева,

поседник из Вршца и Срп. прав. црквн. општине: у Павлишу, Дежану, Сакулама, Омољици, Петровом Селу (бачком), Мохолу, Батоњи, Осеку, Ченеју, Мраморку и Сомбору.

По 10·40 К: Породица Арсе Расипанова ратара из Јасенове.

По 6 К: Срп прав црквн. општина у Каноку.

По 5 К: Светислав Кешански трговац из Вршца, Бранко и Десанка Бојер, трг из Вршца, Сава Стојшић, окр. прота из Панчева, Петруц Јоца, ратар из Јасенове, Винћилов Милан, колар из Јасенове, Jakes Lázár Pál из Рекаша, Винћилов Мата, ратар из Јасенове, Јован из Јасенове, Петруц Сима, ратар из Јасенове и Срп. правосл. црквн. општине: у Сефкерину, Инђији, Ст. Сивцу и Сенти.

По 5·04 К: Ненадовић Стеван, трговац из Темишвара.

По 4 К: Њагулов Живан, ратар из Јасенове.

По 2 К: гђа Анка Павковић, општ. бабица из Јасенове, Јаношев Коста, ратар из Јасенове и Савић Ђорђе ратар из Јасенове.

По 1 К: Милош Стојков из Винковаца (Славонија) и Dr. Zimányi Endre из Рекаша.

Свега: 2528·38 К.

Свима прилагачима у име срп. прав. црквн. општине јасеновачке најлепше благодари

У Јасенови, 21. II. (5. III) 1912.

Стеван Стојановић
парох и
црквн. општ. председник

543 1—1

За књиговодство и коресподенцију треба девојку, која зна немачки

трговина канцеларијских потреба

М. Ив. Живковића и Комп.

Београд.

Место стално и сигурно. 517 3—5

АМЕРИКАНСКЕ

ПИЛУЛЕ

Веома лековите за стомак, а нарочито за одржавање редовне столице, као и за све унутарње неугодности врло су добре и лековите, тако да и најздравији човек треба свагда у кући имати. 429 3-3

Цена је великој кутији К 5

добивају се код

Стеве Петровића — Мокрин

Torontál v. m.

СРПСКА КРЕДИТНА ЗАДРУГА У РУМИ.

ПОЗИВ НА УПИС УДЕЛА.

Потписани у намери да даду народним слојевима прилике за корисно уложење свога капитала, а и да широј основи прикупе што већи капитал ради успешнијег деловања на привредном пољу, оснивају

СРПСКУ КРЕДИТНУ ЗАДРУГУ У РУМИ,

која ће свој рад 1. маја 1912. г. отпочети.

Српска кредитна задруга у Руми оснива се на уделе и траје шест година дана, а има неограничени број чланова.

Појединац може узети 1—20 удела. За сваки узети удео ће се плаћати благајни 1 круна, дочим се при упису има одмах уплатити 1 круна по сваком узетом уделу у име уписнине. Уплате удела трају три године. До сада је већ уписано 732 ком. удела.

Пошто је Рума са својом околином најјачи привредни центар у Срему, а и иначе све прилике пружају сигурност, да ће наша задруга успешно свој рад развијати и да ће напредовати, то ће сваки који приступи у чланство ове задруге моћи корисно свој новац уложити

Стога позивамо све оне, који желе у чланство ове задруге да приступе, да се ради уписа обрате потписаноме г. Миливоју Циковац из Руме.

Пријаве и упис у чланство трају до 31. априла 1912. године.

Главна скупштина о конституисању Српске кредитне задруге у Руми одржаће се на Томину недељу 14. априла 1912. по р. к. у 2 сата после подне у дворани Српско-православне црквене општине, на коју се сви чланови овим позивају, да изволе неизоставно доћи.

У *Руми*, 4. априла 1912.

ОСНИВАЧИ СРПСКЕ КРЕДИТНЕ ЗАДРУГЕ У РУМИ:

Др. Стеван Добричић адвокат, **Милан Орловић** занатлија, **Душан Остојић** трговац, **Петар Ј. Стефановић** учитељ, **Др. Јован Мишковић** лечник, **Глиша Николић** занатлија, **Јован Максимовић** занатлија, **Живан Весковић** занатлија, **Стеван Л. Георгијевић** трговац **Душан Радић** ратар, **Бошко Ђурђевић** ратар, **Гојко Дамјанов** инжињер, **Бранко Белић** брашнар, **Стеван Димитријевић млађи** трговац, **Сима Глигоријевић** занатлија и трговац, **Станислав Кампл** гостионичар, **Сава Вујић** прив. чиновник, **Миливој Циковац** општински чиновник. 505 2-2

ЗА НАШУ

ТРГОВИНУ ШПЕЦЕРАЈА И ДЕЛИКАТЕСА

требамо солидног, окретног и поузданог

ПОМОЋНИКА

који зна потпуно немачки и мађар. говорити. Ступити могу одмах, или по споразуму.

ВЕЛИМИР РАДАК И СИН

529. 2—2 **Митровица** (Срем).

Млађа девојка, Српкиња

која је свршила трговачку школу
= и зна писати на машини =

тражи место у комптоару.

Обратити се на **Живу Блажића,**
Нови Сад, Витковића ул. бр. 16.

518 2—3

ПОЗИВ НА

УПИС АКЦИЈА.

Прва панчевачка среска ратарско занатлијска задруга за штедњу и предујам у Панчеву, решила је у својој овогодишњој редовној главној скупштини, одржаној 22. јануара (4. фебруара) 1912. г. ликвидацију задруге и претварање у акционарско друштво, с основним капиталом од

К 300.000

који ће се састајати из 3000 комади акција по 100·— круна. Зашто се пошт. грађанство из места и са стране, које жели акције купити, позива да упише број акција, колико жели имати.

Уписивање почиње данашњим даном.

Рок уписивању је 17. (30.) април 1912. год.

Начин уплаћивања је следећи:

20·— круна има се уплатити на сваку акцију при упису, а преостатак од К 80·— има се у месечним оброцима од 10·— круна по свакој уписаној акцији од 1-ог маја т. г. почевши уплатити тако, да до 1. децембра 1912. г. свака акција потпуно уплаћена буде. На уплаћен новац задруга плаћа до краја ове године 5% камате.

Основни капитал може Управа повисити одмах на К 400.000·— повисити, ако буде потребно.

Садашњи Удеоничари задруге имају првенство на акције, и до 17. (30.) априла 1912. год. има сваки изјаснити се, хоћели свој удео да претвори у акцију или не.

Завод ће свој рад као акционарско друштво почети од 1-ог Јануара 1913. г.

ПАНЧЕВО, 20. фебруара 1912. г.

УПРАВНИ ОДБОР

ПРВЕ ПАНЧЕВАЧКЕ СРЕСКЕ РАТАРСКО-ЗАНАТЛИЈСКЕ ЗАДРУГЕ ЗА ШТЕДЊУ И ПРЕДУЈАМ.

285 10—10

Електрична штампарија дра Св. Милетића у Новом Саду